דף צפייה: תורה וחוכמה: תנועת ההשכלה באירופה

יחידה 4 · יהודים בעת החדשה · ❓ האם אפשר לשלב חוכמת העולם עם נאמנות לתורה – ואיזה מחיר שילמו מי שניסו?

דף לתלמיד/ה

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

הסרטון: גם תלמיד חכם וגם מדען? זה אפשרי? 🤔 – השכלה ב-3 דקות: כל מה שצריך לבגרות 🎬

⏱️ 2:21 דקות · youtube.com/watch?v=Gq8tJVmc0JE

א לפני הצפייה ובמהלכה

🧠 לפני הצפייה

לפני הצפייה סמנו: נכון / לא נכון / לא בטוח.

1. משה מנדלסון התרחק משמירת מצוות.

נכון | לא נכון | לא בטוח/ה

2. גם לפני ההשכלה היו חכמי תורה שלמדו מדעים.

נכון | לא נכון | לא בטוח/ה

3. המשכילים עודדו לדבר יידיש.

נכון | לא נכון | לא בטוח/ה

4. המשכילים פתחו גם בתי ספר לבנות.

נכון | לא נכון | לא בטוח/ה

👀 במהלך הצפייה – שימו לב:

- אילו חכמי ישראל הוזכרו כמי שעסקו בחוכמות
- מדוע רצו יהודים במערב אירופה ללמוד חוכמות
- מהם רעיונותיו של מנדלסון ומה היה מפעלו הגדול
- מה עשו ממשיכי דרכו
- מה היה מחיר השינוי

1. ⏸️ אחרי הסבר החשש מלימוד החוכמות: ציינו שתי סיבות לכך שלימוד החוכמות לא היה נחלת הכלל.

_____

_____

2. ⏸️ אחרי הצגת הביאור: מדוע בחר מנדלסון ללמד גרמנית דווקא דרך התורה?

_____

_____

3. ⏸️ אחרי 'המחיר': האם המחיר נבע מההשכלה עצמה או מהדרך שבה יושמה? נמקו.

ב אחרי הצפייה – שאלות ב־3 רמות

בחרו רמה להתחלה – ונסו להגיע גם לרמה הבאה!

תמיכה – הקיפו את התשובה הנכונה

1. מי נחשב לאבי תנועת ההשכלה?

א. הרמב״ם | ב. משה מנדלסון | ג. תיאודור הרצל

2. מה היה 'הביאור'?

א. עיתון ביידיש | ב. בית ספר לבנות | ג. תרגום התורה לגרמנית עם פירוש

3. לאילו מקצועות עודדו המשכילים לעבור?

א. חקלאות ומלאכה | ב. הלוואה בריבית | ג. רוכלות

רגיל

1. הסבירו שני גורמים לצמיחת ההשכלה.

2. הציגו שני רעיונות של מנדלסון.

3. ציינו שלוש דרכי פעולה של המשכילים.

אתגר

1. השוו בין יחסו של הרמב״ם לחוכמות לבין מטרת המשכילים. מה דומה ומה שונה?

2. 'ההשכלה פתחה שערים – והציבה שאלה'. כיצד ענו על שאלה זו זרמים מאוחרים יותר ביהדות? (קשרו לשיעור הבא)

ג 📜 ניתוח מקור משימה פעילה: מנדלסון: אמונה, שכל וחופש

בספרו 'ירושלים' (1783) הציג מנדלסון את השקפתו על דת, מדינה ומצוות. קראו את העיבוד וענו.

מקור: עיבוד חופשי לרעיונות מתוך ספרו של משה מנדלסון 'ירושלים' (1783)

המדינה רשאית לכפות מעשים, אך לא אמונות. גם לקהילה הדתית אין זכות להעניש אדם על דעותיו או להרחיקו בכוח, שהרי אמונה אמיתית באה מתוך שכנוע ולא מתוך פחד. היהדות אינה דורשת להאמין במה שסותר את השכל; האמיתות על הבורא ועל המוסר פתוחות לכל אדם חושב. מה שניתן לישראל בסיני הם החוקים והמצוות, ואלה מחייבים כל יהודי, גם מי שזוכה לזכויות במדינה. על כן שמרו את מנהגי ארצכם, וגם את דת אבותיכם, ושאו את שניהם כפי יכולתכם.

1. העתיקו משפט המבטא את עקרון חופש הדעות.

2. הסבירו: על מה אין לקהילה הדתית סמכות, לפי מנדלסון?

3. מה לדעת מנדלסון מחייב כל יהודי גם לאחר שקיבל זכויות?

4. הסבירו מדוע רעיונות אלה קשורים לנאורות, ובמה הם שונים מהגישה שראתה בהשכלה פתח לנטישת המצוות.

שאלה בסגנון בגרות

1. הצג שני רעיונות של משה מנדלסון, והסבר כיצד ביטאו המשכילים את רעיונות ההשכלה בתחום החינוך.

✂️

כרטיס יציאה · תורה וחוכמה: תנועת ההשכלה באירופה

שם: _____ כיתה: _____

1. מה היה מפעלו הגדול של מנדלסון ומה הייתה מטרתו?

---

2. ציינו מחיר אחד של ההשכלה.
